

ประโยค ป.ธ.๖

แปล มครเป็นไทย

สอบ วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๒

๑. สุตตาทกรณียะสุ ภิกขุนี้สงฆ์ อุตฺติสฺสาติ อิตฺถ ปญฺจาย วจฺจภูมึ ชนฺตาฆรํ
 ชนฺตาฆรสาลาติ อิมานิ ตีณิ ปริหีนานิ ฯ อุตฺตโหสิตาทีนํ อุตฺตโหสิตลิกฺขาปทาทีสุ วุตฺตนาเนว ฯ
 รสวตฺติตฺติ ปเนตฺถ ภาตฺตเคห วุจฺจติ ฯ **วาเรยฺยนฺติ** สมนฺจริตฺตลิกฺขาปทา วุตฺตนาเนว ฯ
ปุรายํ สุตฺตนาโต น ปลุชฺชตฺติ ยาว อຍံ สุตฺตนาโต น ปลุชฺชติ ฯ **ปญฺจนํ สุตฺตาท-**
กรณียะนาติ เอเตสํ ภิกฺขุอาทีนํ สหรมฺมิกานํ คิลานภาตํ วา คิลานุปฺปจจากภาตํ
 วา ฆอสฺสํ วา ปริเยสฺสสํ วา ปุจฺจิสฺสสํ วา อุပ္ပจฺจิสฺสสํ วาติ เอวมาทีนํ ปรีโต
 วิตฺถาเรตฺวา ทสฺสีเตน การเณน อปฺปหิตฺเตปิ คนฺตพฺพํ ฯ ปรีโต มาตาปิตฺตุนํ ออนุญญา-
 ตมฺหจฺจานเปิ เอเสว นโย ฯ อนนฺทกมฺมจกถายมฺปนฺน เย มาตาปิตฺตุนํ อุပ္ပจฺจจากา ฌาตกา
 วา อญฺญาตกา วา เตสฺมปิ อปฺปหิตฺเต คนฺตํ วมฺมวตฺติตฺติ วุตฺตํ ฯ ตํ เนว อมฺมจกถายํ น
 ปาลิยา วุตฺตํ ตสฺมา น คเหตุพฺพํ ฯ **ภิกฺขุภตฺติโกติ** เอกสฺมี วิหาเร ภิกฺขุหิ สหฺวี
 วสนกปริโส ฯ **อุทฺตริยตฺติ** ปลุชฺชติ ฯ **ภณฺทํ เจทาปิตนฺติ** ทพฺพสมฺมารภณฺทํ จินฺหาปิตํ ฯ
อวหาราเปยฺยนฺติ อวหาราเปยฺยํ ฯ สงฺฆกรณียะนาติ เอตฺถ ยงฺกิณฺจจิ อุโปสธาคาราทีสุ
 เสนาสเนสุ เจตียจฺจตฺตเวทิกาทิสฺสุ วา กตฺตพฺพํ อนฺตมโส ภิกฺขุโน ปุคฺคลิกเสนาสนมฺปิ
 สพฺพํ สงฺฆกรณียะเมว ฯ ตสฺมา ตสฺส นิปฺพาหนตฺถํ ทพฺพสมฺมาราทีนํ วา อหริตฺตํ
 วาฏกปิปปฏฺฐิตํ ภาตฺตเวตนาทีนํ วา ทาเปตฺตํ คนฺตพฺพํ ฯ (สมนฺตปาสาทิกาย นาม วินยภูจ-
 กถา ตติโย ภาโค หน้า ๑๖๐ - ๑๖๑)

๒. อยมฺปนฺเตถ ปาลิมุตตก-รตฺติจฺเณวินิจฺฉโย ฌมฺมสฺสวณฺตถาย อนิมฺนฺติเตน
 คนฺตุํ น วฏฺฏติ ฯ สเจ ปน เอกสฺมี มหาอาวาเส ปจฺมเยว กติกา กตา โหติ
 อสฺสทิวสนฺนาม สหฺนปิตฺตพฺพนฺติ นิมนฺติโตเยว นาม โหติ คนฺตุํ วฏฺฏติ ฯ ภณฺทกํ
 โหวิสสํมิตฺติ คนฺตุํ น วฏฺฏติ ฯ สเจ ปน อาจริยฺอุปชฌายา ปหิณฺนฺติ วฏฺฏติ ฯ
 นาติทฺฐเร วิหาโร โหติ ตตฺถ คนฺตฺวา อชฺเชว อาคมิสฺสํมิตฺติ สมฺปาปฺณิตฺตุํ น สกฺโกติ
 วฏฺฏติ ฯ อุทฺเทสฺสปริปุจฺจาทีนํ อตฺถายปิ คนฺตุํ น ลมฺติ ฯ อาจริยํ ปสฺสิสฺสํมิตฺติ
 ปน คนฺตุํ ลมฺติ ฯ สเจ นํ อาจริโย อชฺช มา จจฺฉาติ วทติ วฏฺฏติ ฯ อุปฺนฺนจากฺกุลํ วา
 ฌาติกฺกุลํ วา ทสฺสณฺตถาย คนฺตุํ น ลมฺติ ฯ (สมนฺตปาสาทิกาย นาม วินยฺญจกถา
 ตติโย ภาโค หน้า ๑๖๑)

ปิสาลิลฺลิกาติ ปิสาลาเยว ปิสาลิลฺลิกา ฯ น ภิกฺขเว รุกฺข-สฺสึเรติ เอตฺถ สฺสฺสฺส
 รุกฺขสฺสึเรเยว น วฏฺฏติ ฯ มหฺนตสฺส ปน สฺสึริสฺส อนฺโต ปทฺรจฺจนฺนํ กุฎฺฐิ กตฺวา
 ปวิสฺนทฺวารํ โยเชตฺวา อุปฺคนฺตุํ วฏฺฏติ ฯ รุกฺขํ จินฺหิตฺวา ชาณฺดกมฺตถเก ปทฺรจฺจนฺนํ
 กุฎฺฐิ กตฺวาปิ วฏฺฏติเยว ฯ รุกฺขวิภฺยชาติ เอตฺถาปิ สฺสฺสฺส วิภฺยปมฺตเต น วฏฺฏติ ฯ
 มหาวิภฺยเป อฏฺฐกํ พหฺนิตฺวา ตตฺถ ปทฺรจฺจนฺนํ กุฎฺฐิ กตฺวา อุปฺคนฺตพฺพํ ฯ
 อเสนาสนิกฺเณนาติ ยสฺส ปญฺจนฺนํ จพฺพานํ อญฺญตเรน จนฺนํ โยชิตฺทวารพฺพํ
 เสนาสนํ นตฺถิ เตน น อุปฺคนฺตพฺพํ ฯ น ภิกฺขเว จวฺกฺกุฏิกายาติ เอตฺถ จวฺกฺกุฏิกา
 นาม ฆฺงกิตฺตมฺภจาทิเกทา กุฎฺฐิ ตตฺถ อุปฺคนฺตุํ น วฏฺฏติ ฯ สฺสฺสเน ปน อญฺญํ
 กุฎฺฐิ กตฺวา อุปฺคนฺตุํ วฏฺฏติ ฯ น ภิกฺขเว จตฺเตติ เอตฺถาปิ จตฺตสฺส ฌมฺเภสฺส จตฺตํ
 จเปตฺวา อวารณํ กตฺวา ทฺวารํ โยเชตฺวา อุปฺคนฺตุํ วฏฺฏติ ฯ จตฺตกุฎฺฐิกา นามเสา
 โหติ ฯ จาภฺยชาติ เอตฺถาปิ มหฺนเตน กปฺลเลน จตฺเต วุตฺตนฺเยน กุฎฺฐิ กตฺวา อุปฺคนฺตุํ
 วฏฺฏติ ฯ เอวฺรฺฐา กติกาติ เอตฺถาปิ อญฺญาปิ ยา อีทิสฺสา อฌมฺมิกา กติกา โหติ สา
 น กาทพฺพาติ อตฺถิ ฯ ตสฺสสา ลกฺขณํ มหาวิภฺยเค วุตฺตํ ฯ (สมนฺตปาสาทิกาย นาม
 วินยฺญจกถา ตติโย ภาโค หน้า ๑๖๔ - ๑๖๕)

เจลย ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

๑. ในสัตตาทกกรณียะทั้งหลาย พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้

ตั้งแต่คำว่า **ภิกขุณิสงฆัม อุททิสฺส** นี้เป็นต้นไป ลดสิ่งก่อสร้างไป ๓ อย่างเหล่านี้ คือ เวจกุฎี ๑ เรือนไฟ ๑ ศาลาเรือนไฟ ๑ ๙ โรงเก็บสิ่งของ เป็นต้น ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้แล้ว ที่เดียว ในสิกขาบททั้งหลาย มีอุทโทสิตสิกขาบทเป็นต้น^๑ ๙ ส่วนโรงครัว พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในพระบาลีนี้ว่า **รสวตี** ๙ คำว่า **วาเรยฺย** ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้แล้ว ในสังยุตตรัตติกขาบท^๒ นั้นแล ๙ หลายบทว่า **ปฺปรายํ สุตตณฺโตะ น ปฺลฺลฺลชฺชติ** ความว่า ตราบเท่าที่พระสูตรนี้จะไม่เลือนหาย ๙ ข้อว่า **ปญฺจนํ สุตตาทกกรณียเณ** ความว่า แม้เมื่อสทรรหมิกมีภิกษุเป็นต้นเหล่านี้ มิได้ส่งทูตมานิมนต์ ภิกษุก็พึงไป (ด้วยสัตตาทกกรณียะ) ได้เพราะเหตุที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้พิสดารข้างหน้า โดยนัยเป็นต้นอย่างนี้ว่า เราจักแสวงหา คิลานภักต คิลานุปัฏฐากภักต หรือเภสัชบ้าง จักถามอาการบ้าง จักพยาบาลบ้าง ๙ แม้ในที่ที่ทรงอนุญาตให้ไปสู่สำนักของมารดาบิดาข้างหน้า ก็มีนัยนี้เหมือนกัน ๙

แต่ในอันธกอร์รกกถา ท่านแก้ว่า ชนเหล่าใด เป็นอุปัฏฐากของมารดา และบิดา จะเป็นญาติก็ดี มิใช่ญาติก็ดี แม้เมื่อชนเหล่านั้น มิได้ส่งทูตมานิมนต์ ภิกษุจะไป (ด้วยสัตตาทกกรณียะ) ก็ควร ๙ คำนั้น ในอรรถกถา ท่านมิได้กล่าวไว้เลย ในพระบาลี พระผู้มีพระภาคเจ้าก็ได้ตรัสไว้ เพราะฉะนั้น จึงไม่ควรจะยึดถือ ๙ บทว่า **ภิกขุภตฺติโก** ได้แก่ บุรุษผู้อยู่กับภิกษุทั้งหลายในวัดเดียวกัน ๙ บทว่า **อุทฺทริยติ** ได้แก่ ชำรุด ๙ สองบทว่า **ภณฺฑํ เจหาปิตํ** ความว่าเครื่องทักทพสัมภาระ ที่เขาให้ตัดไว้แล้ว ๙ บทว่า **อวหราเปยฺยํ** ได้แก่ พึงให้ชนมา ๙

ในคำว่า **สงฆกรณียเณ** นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้

^๑ อุทโทสิตสิกขาบท ว่าด้วยภิกษุเก็บจีวรไว้ในโรงเก็บของเป็นสิกขาบทที่ ๒ แห่งจีวรวรรคในนิสสัคคิยกันท์ (วิ.มทา.๒/๑๐/๗)

^๒ สังยุตตรัตติกขาบท ว่าด้วยการห้ามภิกษุชักสือ เป็นสิกขาบทที่ ๕ แห่งสังฆาทิเสสกันท์ (วิ.มทา.๑/๔๒๓/๒๔๕)

กิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง อันภิกษุพึงทำในเสนาสนะทั้งหลาย มีโรงอุโบสถเป็นต้น กิตติ ในสถานที่ทรงอนุญาต มีฉัตรและไฟทิพย์^๓ แห่งพระเจดีย์เป็นต้นกิตติ โดยที่สุด แม้เป็นเสนาสนะเฉพาะตัวของภิกษุ ทุกอย่างเป็นกิจอันสงฆ์พึงทำทั้งนั้น ๑ เพราะฉะนั้น เพื่อให้กิจนั้นสำเร็จ ภิกษุควรไปเพื่อชนทัพบพลัมภาระเป็นต้นมา หรือเพื่อให้ไวยาวัจกรจ่ายค่าจ้าง และรางวัลเป็นต้น แก่ชนทั้งหลาย มีช่างไม้เป็นต้น ๑

อนึ่ง ใน สัตตทากรณียาธิการนี้ พึงทราบวินิจฉัยในรัตติเจต (การขาดราตรี) ซึ่งพ้นจากบาลี ดังต่อไปนี้

ภิกษุอันเขามีได้นิมนต์ไว้ เพื่อประโยชน์แก่การฟังธรรม จะไป (ด้วยสัตตทากรณียะ) ไม่ควร ๑ แต่ถ้าเธอได้กระทำการนัดหมายกันไว้ก่อนแล้วทีเดียว ในอาวาสใหญ่แห่งหนึ่งว่า พวกเราพึงประชุมกันในวันชวโชนัน^๔ ดังนี้ เธอก็เชื่อว่าเป็นผู้อันเขานิมนต์แล้ว ได้เหมือนกัน จะไปก็ควร ๑ ภิกษุจะไปด้วยคิดว่า เราจักชักจูง ไม่ควร ๑ แต่ถ้าอาจารย์และพระอุปัชฌาย์ใช้ไปจะไปก็ควร ๑ วัตถุอยู่ในที่ไม่ไกลนัก เธอตั้งใจไว้ว่า เราไปในวัดนั้นแล้วจักกลับมาในวันนี้ทีเดียว แต่ไม่สามารถจะมาทันได้ จะไปก็ควร ๑ ภิกษุยอมไม่ได้เพื่อจะไป แม้เพื่อประโยชน์แก่อุเทศและปริยัจฉาเป็นต้น ๑ แต่เธอยอมได้เพื่อจะไปด้วยคิดว่า เราจักเยี่ยมอาจารย์ ถ้าอาจารย์กล่าวกะเธอว่า คุณจงอย่าไปในวันนี้เลย ดังนี้ จะอยู่ก็ควร ๑ เธอยอมไม่ได้เพื่อจะไปเยี่ยมสกุลอุปัชฌาย์หรือสกุลของญาติ ๑

ในบทว่า **ปีสาจิลลิกา** นี้ ปีศาจนั่นเอง ชื่อว่าปีสาจิลลิกา ๑ ในข้อว่า **น ภิกษเว รุกขสุลิเร** นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้

ภิกษุจะจำพรรษาในโพรงไม้ล้วนเท่านั้น ไม่ควร ๑ แต่เธอจะทำกุฏิซึ่งมุงบังด้วยแผ่นกระดานไว้ภายในโพรงไม้ใหญ่ ติดประตูสำหรับเข้าออกแล้วจำพรรษา ควรอยู่ ๑ ภิกษุแม้จะตัดต้นไม้ ทำกระท่อมซึ่งมุงบังด้วยแผ่นกระดานบนต้นไม้แล้วจำพรรษา ก็ควรเหมือนกัน ๑

แม้ในคำว่า **รุกขวิมุกา** นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้

^๓ ไฟทิพย์ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายไว้ว่า (๑) ที่รอง, แท่น, ขอบชายคา คือ ที่สุดท้ายค้ำขึ้นบนต่อกับชายคาล้นล่าง (๒) ฐานบัวคว่ำบัวหงายที่พระเจดีย์

ภิกษุจะจำพรรษาบนสถานที่เพียงคำคบไม้ล้วน ไม่ควร ฯ แต่ว่าเธอพึงผูกเป็นร้านบนคำคบไม้ที่ใหญ่ แล้วทำให้เป็นกระท่อมมุงบังด้วยกระดานบนร้านนั้นแล้วจำพรรษาเถิด ฯ บทว่า **อเสนาสนิเกณ** ความว่า ภิกษุใดไม่มีเสนาสนะซึ่งมุงแล้วด้วยเครื่องมุงบังชนิดใดชนิดหนึ่ง บรรดาเครื่องมุงบัง ๕ ชนิด^๔ ติดประตูลำหรับเปิดปิดไว้แล้ว ภิกษุนั้นไม่ควรจำพรรษา ฯ

ในข้อว่า **น ภิกขเว จวกุกฺกิยา** นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้

กระท่อมต่างชนิดมีแต่ยังมีแม่แครงเป็นต้น ชื่อกระท่อมผี ภิกษุจะจำพรรษาในกระท่อมผีนั้น ไม่ควร ฯ แต่เธอจะทำการกระท่อมชนิดอื่นในป่าช้า แล้วจำพรรษาควรอยู่ ฯ แม้ในข้อว่า **น ภิกขเว จตุเต** นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้

ภิกษุจะปักร่มไว้บนเสา ๔ เสา ทำฝารอบ ติดประตูลำหรับเปิดปิดไว้แล้ว จำพรรษาก็ควร ฯ กุฎินั้น ชื่อว่ากุฎีร่วม ฯ

แม้ในบทว่า **จาญฺญา** นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้

ภิกษุจะทำกุฎีด้วยกระเบื้องแผ่นใหญ่ ตามนัยที่กล่าวแล้วในเรื่องร่วมจำพรรษา ก็ควร ฯ

แม้ในข้อว่า **เอวรูปา กติกา** นี้ มีเนื้อความดังต่อไปนี้

กติกาที่ไม่ชอบธรรมเช่นนี้แม้อื่นใด กติกานั้นไม่ควรทำ ฯ ลักษณะแห่งกติกาที่ไม่ชอบธรรมนั้น ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้แล้วในมหาวิภังค์ ฯ

^๔ ฎีกาสารัตถทีปนี แก้วว่า ปญจนนํ ฉนทานนํ ตินฺนปณฺณอฏฺฐกสิลาสุสาสงฺขาตานํ ปญจนนํ ฉนทานํ ฯ (คำว่า ปญจนนํ ฉนทานํ ได้แก่ เครื่องมุงบัง ๕ ชนิด คือ หญ้า ใบไม้ อัฐิ ศิลา ปูนขาว)